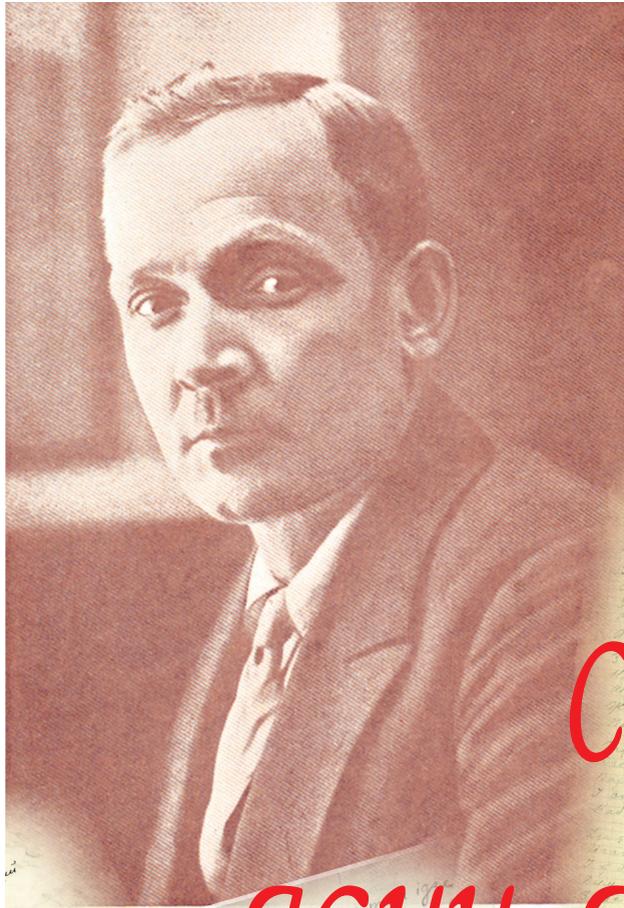

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

*З цэлым народам гутарку весі,
Сэрца мільёнай падслухаць біцця —
Тэткай шукаю цэлы век чэсці,
Тэта адно мне падпоруі жыцця.*

Песню стварыці

ясны, як неба...

*У кожнай з ей хаце быць мілым гасцём —
Тэтакіх толькі скарбай мне трэба,
Тэткам я толькі жыву пачуццём...*

Большасць матэрыялаў нумара, што выйшаў акурат у 130-я ўгодкі Янкі Купалы — 7 ліпеня, — прысвечана геніяльнаму Песняру Беларусі...

С. 1 — 15

Учора свет адзначыў 125-годдзе з дня нараджэння знакамітага жыхара горада над Заходняй Дзвіной — Марка Шагала. Матэрыялы пра Майстра і яго спадчыну — у наступным нумары "К", адной з тэм якога стане XXI Міжнародны фестываль мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску".

ШАГАЛ НАД ВІЦЕБСКАМ

С. 2

ПАПАРАЦЬ АЛЕКСАНДРЫ

Фота Юрыя ІВАНОВА

С. 3

С. 2

Аб'ява*

ОТКРЫТОЕ АКЦИОНЕРНОЕ ОБЩЕСТВО
ГОМЕЛЬБЕЛПРОМКУЛЬТУРА

единственное
специализированное
предприятие
по производству
мебели
и оборудования
для библиотек
и учреждений культуры
предлагает

кафедры, стеллажи,
столы, шкафы, банкетки,
трибуны, мольберты

г. Гомель, ул. Барыкина, 82 "Б"
0232 408-172, 408-182;
+375 29 681 15 30
www.GBPK.by

3 ліпеня Беларусь святкавала Дзень Незалежнасці.

У гонар свята ў Мінску адбыўся ваенны парад. Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка зазначыў у сваім выступленні, што ў гісторыі барацьбы за незалежнасць не было прыкладаў такога масавага супраціўлення нямецка-фашысцкім захопнікам, як у Беларусі... На парадзе войскаў Мінскага гарнізона ў гонар Дня Незалежнасці прынялі ўдзел амаль чатыры тысячы ваеннаслужачых. Пасля парад праيشло спартыўнае шэсце, масавыя гулянні, а ўвечары — урачысты канцэрт у рамках акцыі "Беларусь у маім сэрцы" ды салют.

Фота Мікалая ПЯТРОВА і Генадзя ЖЫНКОВА, БелТА

Шыфр і маладосць у Віцебску

Ёсць штосьці сімвалічнае ў тым, што Дзень культуры Беларусі і Дзень моладзі на "Славянскім базары ў Віцебску" пройдуць адначасова. Калі першы цыкл мерапрыемстваў ужо трывала заняў сваё месца на гэтым Міжнародным фестывалі мастацтваў, дык другі, ініцыяваны Беларуска-рэспубліканскім саюзам моладзі, яшчэ толькі "ўзрастае", але паводзіць сябе, як сапраўдны акселерат.

Мяркуйце самі: калі ўвесь форум збярае каля пяці тысяч удзельнікаў (а гэта не толькі артысты, але і больш як 460 прадстаўнікоў СМІ з 15 краін, а таксама супрацоўнікі адміністрацыйных і тэхнічных службаў), дык тых, хто выступіць на Дні моладзі, будзе прыблізна... тысячча — пятая частка ад агульнай колькасці.

"Памаладзее" і гала-канцэрт Дня культуры нашай краіны, названы сёлета "Зямля Беларуска". Працуе над ім малады рэжысёр Вераніка Янушэўская-Аттушэц, вядомая па падрыхтоўцы ўрачыстасцей Мінскага міжнароднага кінафестывалю "Лістапад". На сцэне віцебскага Амфітэатра выступяць не толькі "народныя і заслужаныя" (Ядвіга Паплаўская і Аляксандр Ціхановіч, Іна Афанасьева, Ірына Дарафьева) ды ўжо добра раскручаныя эстрадныя салісты (Пётр Ялфімаў, Саша Нэма, Вольга Плотнікава, Леся Кодуш і Слава Нагорны, Жанэт), але і сусветна вядомыя акадэмічны баяніст, лаўрэат больш як 40 міжнародных конкурсаў Уладзіслаў Плігаўка, а таксама фіналісты разнастайных маладзёжных і дзіцячых тэлепраектаў.

Не забыты і гістарычны складнік: гэта не толькі спектакль "Пане Каханку" Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя М.Горкага, які перанясе гледачоў у часы Рэчы Паспалітай, але і прапанаваны мастаком-сцэнографам форуму Зіновіем Марголіным... беларускі арнамент, у малюнках якога "зашыфраваны" спрадвечныя коды-сімвалы нацыянальнага светаўяўлення. Сёлета такі арнамент, у які, дарэчы, углецены лагатып "Славянскага базару ў Віцебску", будзе ўпрыгожваць галоўную фестывальную сцэну цягам усіх дзён форуму.

Для Крэўскага

Днямі ў Ашмянскім раёне Гродзенскай вобласці адбылося пасяджэнне Каардынацыйнага савета Дугі Струэв.

Прысутны на мерапрыемстве начальнік упраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Ігар Чарняўскі зазначыў, што да кансервацыі фрагментаў Крэўскага замка плануецца прыступіць у 2013 годзе.

Па словах Ігара Чарняўскага, сёння рыхтуецца праектная дакументацыя на кансервацыю гэтага знакавага помніка спадчыны. Пад саму кансервацыю плануецца выдаткаваць каля 5 мільярдаў рублёў. Таксама разглядаецца магчымасць аднаўлення княжацкай вежы Крэўскага замка. У гэтым выпадку аб'ём выдаткаў можа значна ўзрастаць.

Прадстаўнікі Міністэрства культуры краіны адзначыў, што плануецца законсерваваць таксама Гальшанскі і Быхаўскі замкі, прычым у выпадку з'яўлення інвестара апошні аб'ект можа быць і рэканструаваны. На рэканструкцыі сёння знаходзіцца Лідскі замак, нагадаў Ігар Чарняўскі. А яшчэ бліжэйшым часам у Беларусі плануецца аднавіць замак у Гродне.

Усе гэтыя работы, на думку Ігара Чарняўскага, дазваляць павялічыць цікавасць да гісторыка-культурнай спадчыны нашай краіны з боку як айчынных, так і замежных турыстаў.

Дзень нашай Незалежнасці

Купалаўскія ўрачыстасці

Кветкі ад імя Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь учора былі ўскладзены да помніка класіку.

дзе не менш маштабны. Ужо а 12-й гадыне 7 ліпеня адкрываецца Рэспубліканскае свята паэзіі, песні і народных рамёстваў, падрыхтаванае сумесна ўпраўленнем культуры Мінскага аблвыканкама, аддзелам культуры Маладзечанскага райвыканкама і Дзяржаўным літаратурным музеем Янкі Купалы. У Вязынцы будучы працаваць дзве асноўныя пляцоўкі — Артыстычная і Паэтычная. Таксама запланавана праца майстар-класаў па кераміцы, саломкапляценні, разьбярстве і многіх іншых народных рамёствах. Адбудуцца таксама вернісажы дзіцячага малюнка "Дзеці Дона малююць Беларусь" і аб'ёмных мадэлей самалётаў, якія зрабілі да юбілею Янкі Купалы мінскія школьнікі, натхніўшыся вершам "Хлопчык і лётчык".

6 і 7 ліпеня па ўсёй краіне ідуць святкаванні з нагоды 130-годдзя з дня нараджэння класіка беларускай літаратуры Янкі Купалы.

Юбілейныя падзеі

Як зазначыў журналістам намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Тадэуш Стружэцкі, цягам года прайшоў і будзе яшчэ ладзіцца шэраг знакавых мерапрыемстваў, прысвечаных юбілейным датам класікаў. Напрыклад, акцыі "Чытаем Купалу разам" і "Чытаем Коласа разам". Святкаванні юбілею з дня нараджэння Янкі Купалы набыло міжнародны размах, бо пра Песняра сёлета гавораць і ў Расіі, і ў Латвіі, і ў Польшчы, і на Украіне, і шмат у якіх іншых раінах свету.

Свята ў Вязынцы

30 гадоў таму, на святкаванні 100-годдзя з дня нараджэння Янкі Купалы ў Вязынцы, па словах Тадэуша Стружэцкага, пачыналася некалькі дзясяткаў тысяч людзей. Сёлетні юбілей, на думку арганізатараў, бу-

Баліварыянская Рэспубліка Венесуэла 5 ліпеня адзначыла Нацыянальнае свята — Дзень абвясчэння Незалежнасці ад Іспаніі, пад панаваннем якой яна знаходзілася больш за тры стагоддзі. Гэта адбылося 199 гадоў таму.

Свята Венесуэлы

ў Штаб-кватэры ААН. Цяпер у Венесуэле Беларусь рэалізуе больш за 120 дагавораў ды кантрактаў у розных сферах, у тым ліку — культуры ды адукацыі.

5 ліпеня ў мінскім Доме Дружбы Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Венесуэлы ў Беларусі Амерыка Дыяс Нуньес арганізаваў прыём у гонар Свята венесуэльскага народа, на які былі запрошаны прадстаўнікі дзяржаўных ды грамадскіх устаноў, дзеячы культуры і мастацтва, паслы замежных краін, акрэдытаваных у Беларусі...

На здымку: віншаванні прымае Амерыка Дыяс Нуньес.

Геаграфія "Беларусі"

Радыестанцыя "Беларусь", што працуе для замежнага слухача, сёлета адзначыла 50-годдзе ў эфіры.

Да гэтай падзеі рэдакцыя разам з Беларуска-інфармацыйным таварыствам дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі зладзіла для замежных слухачоў конкурс "Адкрыты для сябе Беларусь!". Яго вынікам была прысвечана прэс-канферэнцыя.

Радые "Беларусь" вяртае на сямі мовах, і ўсе яны былі задзейнічаны ў акцыі "Адкрыты для сябе Беларусь!". Конкурс праводзіўся ў чатыры туры. У кожным — пяць пытанняў. Слухачам прапанаваліся пытанні па гісторыі і культуры Беларусі, пра сацыяльную палітыку нашай дзяржавы, пра помнікі дойлідства і спорт. Чацвёрты тур цалкам быў прысвечаны сёлетнім юбілярам Янку Купалу і Якубу Коласу.

Усяго на радые прыйшло больш за 150 лістоў з адказамі. Арганізатараў конкурсу здзівіла тая акалічнасць, што найбольшую цікавасць праявілі не толькі нашы колішнія суайчыннікі па СССР ды жыхары

Новыя кнігі

Як падкрэсліла першы намеснік міністра інфармацыі Рэспублікі Беларусь Лілія Ананіч, кнігі Янкі Купалы і Якуба Коласа запатрабаваны сёння, як і заўжды. З тых выданняў, што ўбачаць свет да юбілею класікаў беларускай літаратуры, — кніга з серыі "Жыццё знакамітых людзей Беларусі" выдавецтва "Мастацкая літаратура". А цягам года, як зазначыла Лілія Ананіч, выйшлі з друку факсімільныя зборнікі "Шляхам жыцця" Купалы, паэмы "Сымон-музыка" Коласа, дзве кнігі ў серыі "Школьная літаратура" пад назвай "Родныя вобразы" ды іншыя выданні, у тым ліку 17 і 18 том Збору твораў Якуба Коласа.

А ў Маладзечне, па словах начальніка аддзела культуры райвыканкама Аляксандра Рамановіча, таксама была выдадзена кніга літаратара Рыгора Семашкевіча "Янка Купала і беларускае Адраджэнне". Выданне ўбачыла свет пры фінансавай падтрымцы райвыканкама.

Ю.Ч. Фота Андрэя СПРЫНЧАНА

П.В.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка, па традыцыі, наведвае Рэспубліканскае свята "Александрыя збірае сяброў". На здымку: Кіраўнік дзяржавы на свяце ў Александрыі, 2011 г. Фота з архіва рэдакцыі

Усе сябры "Александрыі..."

Учора і сёння, 6 і 7 ліпеня, на Магілёўшчыне праходзіць Рэспубліканскае свята "Александрыя збірае сяброў". Мерапрыемства ладзіцца ў трэці раз.

На Шклоўшчыне зноў сабраліся сябры: гэта амаль тры тысячы творцаў з Беларусі, а таксама з украінскай Чарнігаўшчыны, Бранскай, Смаленскай абласцей Расіі. І гучалі песні, і ўшаноўвалася сяброўства людзей, што нястомна вырашчваюць хлеб, самааддана ўмацоўваюць сяло і шчыра працуюць на дабрабыт нашай дзяржавы...
Фотарэпартаж Юрыя ІВАНОВА

Намеснік Прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь Анатоль Тозік (другі злева) прыехаў на свята "Александрыя збірае сяброў".

Адрасу пасля заканчэння Міжнароднага фестывалю "Славянскі базар у Віцебску" ў горадзе над Дзвіной распачнуцца здымкі эпизодаў мастацкай стужкі пад рабочай назвай "Міраклі пра Шагала", рэжысёрам і сцэнарыстам якой з'яўляецца вядомы расійскі кінематаграфіст Аляксандр Міта. На здымачнай пляцоўцы сустрэнуцца дзве знакавыя для Віцебска персоны Марк Шагал і Казімір Малевіч.

льтон", "Прыватнае жыццё Генрыха VIII", "Рэмбрант" ды шэраг іншых, якія не толькі забавлялі публіку, але і распавядалі пра значныя падзеі брытанскай ды еўрапейскай гісторыі.

Кінатворцы Савецкага Саюза не заставаліся ўбаку: з відэочнай аглядак на братоў Корда, у Маскве і Ленінградзе здымаліся някепскія, пэўнага ідэалагічнага кірунку, стужкі пра знакамітых дзяржаўных дзеячаў, палкаводцаў, мастакоў і паэтаў. Дастаткова ўгадаць карціны "савецкага рэжысёра № 1" Сяргея Эйзенштэйна пра Аляксандра Неўскага ды Івана Грознага, экранізацыі аўтабіяграфічнай прозы Максіма Горкага і апакрыфічных біяграфій герояў Грамадзянскай вайны. Яскра-

ўлічваючы з'яўлення постацей гігантаў беларускай літаратуры Купалы і Коласа ў тэлеспектаклях колькі дзесяцігоддзяў таму, беларускае кіно пакуль не рызыкнула заняцца ўвасабленнем вобразаў айчынных творцаў на экране.

Між тым, ці трэба пачынаць гэта цяпер, а калі так, то ў якой форме?

Некалькі разоў выпадала трымаць у руках напісаныя ў нашы дні сцэнарыі магчымых стужак пра тых жа самых Купалу і Коласа, легендарных постацей больш аддаленага беларускага мінулага. І кожны раз даводзілася здзіўляцца аптымізму аўтараў, якія апісвалі сваіх герояў так сама, як і ў часы сацрэалізму — выключна аднымі і тымі ж "светлымі" фарбамі, — ды спадзяваліся пры гэтым на поспех у аўдыторыі, што вырасла на "Зорных войнах". Ні ў якім разе не заклікаю драматургаў шукаць кепскае ў характарах сваіх герояў. Але, безумоўна, на іх трэба паглядзець крыху іншымі вачыма.

Вядома, што самыя лепшыя біяпікі наогул ніколі не з'яўляліся дакладным апісаннем біяграфій гістарычных персон, а ўяўлялі з сябе мастацкія версіі пэўных падзей, якія маглі б з імі адбы-

XII Нацыянальны фестываль песні і паэзіі ў Маладзечне, прысвечаны 130-годдзю з дня нараджэння Янкі Купалы і Якуба Коласа, — гэта акурат тая культурная падзея, што не толькі адлюстроўвае паўсядзённыя тэндэнцыі, але і стварае іх ды актуалізуе. Менавіта таму відовішчнай частцы імпрэзы абавязкова наступнічае і аналітычная.

Колькі нумароў таму "К" змясціла артыкул рэдактара аддзела музыкі Надзеі Бунцэвіч, якая выявіла свой крытычны погляд на некаторыя аспекты форуму. Гэтым разам сваімі думкамі дзельца дырэктар фестывалю — мастацкі кіраўнік Заслужанага калектыву краіны Нацыянальнага акадэмічнага аркестра сімфанічнай і эстраднай музыкі Рэспублікі Беларусь, народны артыст Беларусі, прафесар Міхаіл ФІНБЕРГ.

Мухі і слон

— Ведаецца, у любой творчай справе — няхай гэта будзе стварэнне новай музычнай праграмы або напісанне артыкула — вельмі важна вызначыць, з чаго пачынаць. Дык вось, я глыбока перакананы ў тым, што аналіз сёлета Фестывалю беларускай песні і паэзіі трэба пачынаць не з крытыкі, не з выяўлення недахопаў, але менавіта з канстатацыі здзяйсненняў. У адваротным выпадку, мы рызыкнем засяродзіць усю ўвагу на "мухах" і не заўважыць "слана".

Самы галоўны набытак відэачны кожнаму. Фестываль — адбыўся, ён стаў знакавай культурнай падзеяй. Дзякуючы пастаяннай увазе і падтрымцы з боку нашай дзяржавы і асабіста яе кіраўніка Аляксандра Рыгоравіча Лукашэнкі ў маладзечанскага форуму адкрылася "другое дыханне".

Сёлета працаваць у Маладзечне музыкантам стала лягчэй і камфортней. Прычынай таму — выдатная арганізацыйная работа, праведзеная Мінскім абласным выканаўчым камітэтам на чале з яго старшыней Барысам Батурам. Карыстаючыся нагодай, хацелася б выказаць яму найвялікшую падзяку за тую падтрымку, якую ён аказвае гэтаму фестывалю.

Новы амфітэатр, новае гучавое і светлавое абсталяванне, асабліва адкрытая канцэртаў пад адкрытым небам... Я нездарма назваў Маладзечна нашым, беларускім, Сан-Рэма! Так, нашым, беларускім, нацыянальным! Калі роднае слова гучыць з такой шыкоўнай сцэны, гэта надае ёй аўтарытэт і шацонак.

Больш за тое: мы засведчылі, што культурную падзею падобнага маштабу беларускія артысты могуць "пацяг-

нуць" сваімі сіламі, без дапамогі "залётных" гастралёраў. На жаль, многія па-ранейшаму пакуль не надта давяраюць нашым творцам. Прыезджайце наступным разам у Маладзечна — і вы самі пераканаецеся, што яны — самыя лепшыя ў свеце!

Праграма "Дзве яркія зоркі", прымеркаваная да юбілею Янкі Купалы і Якуба Коласа, стала чарговай вяхой у творчай біяграфіі нашага аркестра, які сёлета святкуе сваё 25-годдзе. Мы рэпэціравалі яе цягам года — у прамежках паміж іншымі шматлікімі канцэртамі і фестывалямі! Большасць песень, якія прагучалі са сцэны амфітэатра, — прэм'ерныя. І, мне падаецца, хаця б дзеля элементарнай справядлівасці варта падзякаваць усім тым творцам, хто прымаў удзел у стварэнні праграмы: салістам, музыкантам, кампазітарам, аранжыроўшчыкам... Праграма атрымала вельмі станоўчую ацэнку Прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь Міхаіла Мясніковіча, міністра культуры краіны Паўла Латушкі, многіх іншых паважаных асоб.

Агулам у рэпертуары Нацыянальнага канцэртнага аркестра ўжо назапасілася 32 праграмы на творы класічнай беларускай паэзіі. Здавалася б, гэта несумненны скарб, які папросту не можа не быць запатрабаваны — хаця б нават на ўроку беларускай літаратуры. І таму многія задаюць мне пытанне: а чаму ж тыя праграмы не запісваюцца ў студыі, не выходзяць на кампакт-дысках, не гучаць па радыё і тэлебачанні?.. Даруйце, але пытанне — не да мяне. Наш аркестр — гэта толькі выканаўца. Я як ягоны кіраўнік надаю вельмі шмат увагі адміністрацыйным функцыям, аднак... Не ўсё залежыць ад нас. Дадам яшчэ, што на гэтым асветніцкім напрамку сваёй дзейнасці аркестру не зарабляе, у адрозненне ад іншых, — а мы ж таксама існуем у рыначных умовах!

Прывітаць любоў да сваёй краіны, да роднай мовы, да нацыянальнай культуры (менавіта такую мэту ставіць сабе маладзечанскі фестываль) трэба змалку. Гэтым разам да ўдзелу ў канцэртнай праграме, прысвечанай нашым Песням, я запрасіў чатырох дзетак з невядлікага гарадка Любань, і ў перапынках паміж музычнымі нумарамі яны чыталі ўрыўкі твораў Янкі Купалы і Якуба Коласа. На жаль, журналіст не заўважыла, што ўжо другі год запар мы ладзім канцэрт беларускай песні ў выкананні зусім маленькіх дзетак, а гэта дарагога каштуе, асабліва па цяперашнім часе. Калі мне было гадоў шэсць-сем, я ведаў на памяць і "Чабарок", і "Чаму ж мне не пець...", і "Лявоніху", і яшчэ ладны шэраг песень. А ці праспявае іх сённяшняя малеча? У мяне ёсць падставы ў гэтым сумнявацца.

Перакананы ў тым, што ўважлівыя аналітыкі не абмінуў бы ўвагай і яшчэ адну вельмі важную тэндэнцыю: пастаянны рост тэматычнага дыяпазону

Ёсць пытанне!

Біяпік, якога няма

Калі ж на экране з'явіцца Янка Купала?

Што і казаць, ідэя стужкі аб часах росквіту віцебскага авангарда ляжала на паверхні, і можна сабе ўявіць, якой увагай, урэшце, гатовая карціна будзе карыстацца ў фестывальных адборшчыкаў ды шараговых глядачоў. Але ў які раз пасля падобнай навіны застаецца прыкры асадак: за стужку пра Шагала, як і пра Малевіча ды іншых знакамітых выхадцаў з Беларусі, маглі б узяць і нашы кінематаграфісты. Таксама, як і зладзіць ігравыя праекты, прысвечаныя знакавым постацям беларускай гісторыі і культуры, якія даўным-даўно павінны атрымаць экраннае ўвасабленне. Павінны, але дасюль так і не з'явіліся.

Біяграфічныя карціны, або, як іх зараз скарочана называюць, біяпікі (ад англійскага "biopic" — "biographical motion picture"), — з'ява ў свеце кіно даволі распаўсюджаная. З'явіліся яны амаль на досвітку самага папулярнага з мастацтваў і з поспехам скарочаюць аўдыторыю на розных кантынентах. Прычыны, з якіх стваральнікі фільмаў з відэочным задавальненнем бяруцца за біяграфіі знакамітых асоб, ляжаць на паверхні. Знакамітасці самі па сабе — найлепшая рэклама, і прыхільнікі пісьменнікаў, мастакоў, музыкантаў ці не аўтаматычна завітваюць у глядзельныя залы, гарантуючы прадзюсарам добрую частку касавых збораў.

Гледачы старэйшага пакалення і аматары кіно, канешне ж, добра памятаюць знакамітыя біяграфічныя стужкі 1930-х — 50-х гадоў. Велічнымі карцінамі з жыцця палітычных дзеячаў і культурных постацей мінуўшчыны асабліва праславіліся брытанскія прадзюсары і рэжысёры венгерскага паходжання — браты Аляксандр, Золтан і Вінсент Корда. Менавіта з іхняй студыі ў прыгарадзе Лондана выйшлі добра вядомыя савецкаму глядачу стужкі "Лэдзі Гамі-

вы прыклад: нават знакаміты рамман Аляксея Талстога "Пётр Першы" вырас з аднайменнага сцэнарыя да стужкі кінастудыі "Ленфільм". А неверагодны акцёрскі поспех Сяргея Бандарчука пачаўся якраз з выканання ім ролі Тараса Шаўчэнкі ў аднайменнай стужцы.

Такім чынам, біяпікаў і раней хапала, прычым найбольш

Не ўлічваючы з'яўлення постацей Купалы і Коласа ў тэлеспектаклях колькі дзесяцігоддзяў таму, беларускае кіно пакуль не рызыкнула заняцца ўвасабленнем вобразаў айчынных творцаў на экране. Між тым, ці трэба пачынаць гэта цяпер, а калі так, то ў якой форме? Некалькі разоў выпадала трымаць у руках напісаныя ў нашы дні сцэнарыі магчымых стужак пра тых жа Купалу і Коласа... І кожны раз даводзілася здзіўляцца аптымізму аўтараў, якія апісвалі сваіх герояў так сама, як і ў часы сацрэалізму, ды спадзяваліся на поспех у аўдыторыі, што вырасла на "Зорных войнах"...

шай павагай у літаратурацэнтрычнай краіне карысталіся біяграфіі пісьменнікаў: менавіта апошнія часцей за іншых з'яўляліся на кінаэкране. Але калі азірнуцца на гісторыю беларускага кіно, заўважна, што значных постацей нашай культуры яму заўсёды бракавала.

Самым вядомым выпадкам класічнага біяпіка трэба прызнаць вядомаму стужку "Я, Францыск Скарына..." Барыса Сцяпанавы па сцэнарыі Мікалая Садковіча. Гэтую, знятую ў 1969 годзе, карціну можна лічыць адной з вяршынь "Беларусьфільма" тых часоў. Але сёння яе часцей пераглядаюць прыхільнікі акцёра Алега Янкоўскага, які выканаў ролю ўсходнеславянскага першадрукара. Успамінаецца таксама біяграфічная драма Віталія Дудзіна "Птушкі без гнёздаў", знятая ўжо ў 1996-м: гісторыя жыцця паэтэсы Ларысы Геніюш. Не

вацца. Сучасныя аўтары пайшлі яшчэ далей і папросту выкарыстоўваюць герояў мінулага ў якасці персанажаў маскульту, з якімі можна рабіць усё, на што хопіць фантазіі. Прынамсі, серыял-меладрама пра асабістае жыццё беларускіх пісьменнікаў абавязкова прыцягнуў

бы ўвагу жаночай аўдыторыі: узгадаем розгалас вакол напісанага папулярнай мовай дадзенага "Донжуанскі спіс Караткевіча" маладога літаратара і журналіста Дзяніса Марціновіча... А ці быў бы залішнім у юбілейны год дакументальны тэлевізійны цыкл пра Купалу і Коласа, створаны ў стылі знакамітых праектаў расійскага журналіста Леаніда Парфёнава? Дарэчы, украінскае тэлебачанне некалькі гадоў таму зрабіла падобны серыял пра Тараса Шаўчэнку, які прайшоў з поспехам, у тым ліку, па беларускіх экранах.

Карацей, варыянтаў хапае, і рэдакцыя "К" абяцае яшчэ вярнуцца да гэтай тэмы. Спадзяёмся і на зацікаўленую рэакцыю нашых чытачоў. Як вы мяркуеце, якія постаці беларускай культуры заслугоўваюць экраннага ўвасаблення перш за ўсё?

Антон СІДАРЭНКА

Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах сённяшняга "Соцыуму". **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77 або kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце** тэму на [www.facebook.com/kimpressby!](http://www.facebook.com/kimpressby)

фестывалю "Маладзечна". Сёлета ў яго праграме быў прадастаўлены і драматычны тэатр, і джаз, і беларускі танец... Варта выказаць словы вялікай падзякі на адрас Дзяржаўнага ансамбля танца Беларусі пад кіраўніцтвам Валянціна Дудкевіча: канцэрт гэтага выдатнага калектыву стаў адным з яркіх эпізодаў свята.

Сёлета ў рамках фестывалю мы зладзілі камерны канцэрт, прысвечаны кампазітарам XX стагоддзя — тым постацям, чые імёны ўсеагульна вядомымі, на жаль, не назавеш. Наш аркестр даўно і паслядоўна вядзе гэтую асветніцкую лінію: мы правялі ўжо 150 фестывалю камернай музыкі ў малых гарадах Беларусі. На кожным з іх — чатыры-пяць новых праграм. Ці часта ў публіцы з'яўляецца магчымасць пачуць музыку Льва Абеліёвіча, Генрыха Вагнера, Дзмітрыя Смольскага? Нават 120-годдзе з дня нараджэння такой знакавай постаці, як Рыгор Шырма, на жаль,

вакоў сёння не проста трывала стаяць на прафесійнай сцэне, але сталі ўжо сапраўднымі знакамітацямі. Прызнаюся, для мяне ўдзел у конкурсе — адна з умоў уключэння саліста ў склад нашага аркестра. Гэта нібы знак якасці — як, да прыкладу, вышэйшая музычная адукацыя.

Зрэшты, толькі што я не здарма ўжыў слова "многія". Многія — гэта не ўсе. Сапраўды, здараліся выпадкі, калі "Маладзечна" становілася не пачаткам, але пікам кар'еры выканаўцы: зорка запалілася — і адрозна згасла. І вось тут вельмі важна прааналізаваць, як складваецца далейшы лёс пераможцаў конкурсу. Як і, галоўнае, чаму? Неабходна вызначыць механізмы, якія тут працуюць. І зрабіць усё, што ад нас залежыць, каб запаленыя тут маладыя зорачкі не паблякнулі, але разгарэліся яшчэ ярчэй.

не атрымліваем адтуль "гатоўны прадукт" — эстраднага спевака, які можа адрозна выйсці на вялікую сцэну і скалануць залу з першага ж куплета. Таму менавіта конкурс у Маладзечне становіцца для моладзі вельмі важнай школай.

Што да ўзроўню сёлетніх канкурсантаў... Безумоўна, трэба звярнуць пільную ўвагу на першыя туры конкурсу, якія праходзяць на раённых ды абласных узроўнях. Сямтам, як падаецца, працэдуру і механізм адбору варта істотна ўдасканаліць. Зрэшты, не хацелася б рабіць заўчасных эмацыйных высноў. Патрэбна спярша даткліва вывучыць гэтае пытанне.

Надзея Бунцэвіч наракае на тое, што ўрочэнне дыпламаў лаўрэатаў не адбывалася на вялікай сцэне. Але сёлета фестываль супаў па часе з экзаменацыйнай сесіяй ў нашых навучальных установах. І выступішы на кон-

Я вельмі хацеў бы, каб моладзь звярталася да мяне па прафесійных парадах: Міхаіл Якаўлевіч, а як зрабіць тое або гэта? Але ж розныя нюансы і сакрэты майстэрства сёння мала каму цікавыя. Многія разлічваюць, так бы мовіць, на дурніцу. Памятаецца, раней нашы музыканты казалі: вось, дайце нам тую апаратуру, што маюць заходнія зоркі, і мы зробім прадукт такой самай якасці. Цяпер добрае абсталаванне ёсць ва ўсіх, але... На вялікі жаль, апаратура сама не грае ды не спявае.

Кампазітарам цяпер называе сябе кожны, хто здолеў асвоіць адпаведныя

песень. Перакананы ў тым, што ён здолее выявіць многія новыя таленты. Гэта першае. А другое — нам неабходна пастаянна адсочваць ды аналізаваць

Зноўку "Маладзечна" наступіла... нечакана

Растаніа фэстывэркі. А "за кадран" — песні ды праблемы?

У гэтым годзе фестываль "Маладзечна" адбыўся ўжо ў 150-ы раз. Гэта адна з найбольш вядомых і любімых фестывалюў у Беларусі. У гэтым годзе фестываль адбыўся ў Маладзечне з 10 па 15 ліпеня. У праграме фестывалю ўдзельнічалі больш за 100 выканаўцаў з розных раёнаў і абласцей Беларусі. Фестываль прайшоў у адукацыйна-культурным цэнтры "Маладзечна".

У гэтым годзе фестываль прайшоў у адукацыйна-культурным цэнтры "Маладзечна". У праграме фестывалю ўдзельнічалі больш за 100 выканаўцаў з розных раёнаў і абласцей Беларусі. Фестываль прайшоў у адукацыйна-культурным цэнтры "Маладзечна".

Палеміка на старонках "К" у працяг тэмы

МАНАЛОГІ МАЭСТРА пра "многіх" і прафесію

Міхаіл Фінберг: драматургія і "болевыя кропкі" беларускага Сан-Рэма

не мела ў нас належнага размаху. А мы прысвяцілі класіку цэлую праграму. Урэшце, фестываль дазваляе разбурыць і яшчэ адзін стэрэатып: маўляў, класічная паэзія і сур'эзны прафесійны падыход не ацэнены публікай. У вялізным амфітэатры быў аншлаг. Так, на канцэрце-адкрыцці ніхто не апладзіраваў: з той проста прычыны, што ўсе глядзчы трымалі ў руках парасоны. Але жудасная зала не "прарадзіла" шэрагі. Таму перакананы, што гераізм маладзечанскай публікі варта згадкі ў кожным артыкуле пра фестываль.

Кузня кадраў

— Фестываль дэманструе набыткі нашай эстраднай музыкі, якімі мы маем поўнае права ганарыцца. У той самы час, ён паказвае і "слабыя месцы", на якія ўсім нам трэба звяртаць асаблівую ўвагу, выяўляе своеасаблівыя "болевыя кропкі", што прабаваюць неадкладнага рэагавання. І пачнём мы, напэўна, з конкурсу маладых выканаўцаў. Балазе ён папраўдзе ўнікальны для беларускай культурнай прасторы. Вы спытаеце: дык а ў чым жа яго ўнікальнасць? Тлумачу: гэта адзін конкурс такога ўзроўню, разлічаны на выканаўцаў менавіта беларускай, нацыянальнай песні. Цяжка нават пералічыць, колькі яркіх імён ён адкрыў за сваю гісторыю. І многія з гэтых спе-

Па шчырасці, слова "зорка" я не вельмі люблю ўжываць. У нас яно апошнім часам сярод публікі стала ледзьве не лаянкавым. І сапраўды, журналісты ды FM-станцыі нярэдка надаюць гэты эпітэт тым выканаўцам, чый узровень не перавышае планкі местачковай самадзейнасці. На маладзечанскім конкурсе ўсё інакш. Тут працуе строгае прафесійнае журы, якое не будзе хваліць за "прыгожыя вочы". Прафесіяналаў можна пераканаць толькі адным спосабам: выйшаўшы на сцэну і прадэманстраваўшы свой уласны прафесіяналізм. Адпаведна, тут спрацоўвае знакаміты прынцып "гамбургскага рахунку" — дух шчырага саборніцтва, дзе няма падману і прадуратасці.

Карыстаючыся нагодай, хацеў бы задаць пытанне: чаму ж пераможцаў сёлетняга конкурсу мы не чуем у тэле- і радыёэфіры? Чаму да іх няма ўвагі з боку тых, хто адказны за музычную палітыку FM-станцый? Між тым, новыя прафесійныя выканаўцы — гэта праблема, да якой я, пры ўсім жаданні, не магу ставіцца абстрактна. Для мяне яна мае і цалкам канкрэтнае вымярэнне. Прыкладам, наш аркестр з задавальненнем узяў бы ў свой штат тры-чатыры новыя яркія асобы, але... кандыдатур на даляглядзе пакуль не відаць. А адкуль ім узяцца: дзе "кузня кадраў"? Навучальныя ўстановы? Так, вядома. Але сёння мы

Міхаіл Фінберг:
"Новыя прафесійныя выканаўцы — гэта праблема, да якой я, пры ўсім жаданні, не магу ставіцца абстрактна. Для мяне яна мае і цалкам канкрэтнае вымярэнне. Прыкладам, наш аркестр узяў бы ў свой штат тры-чатыры новыя яркія выканаўцы, але... Кандыдатур на даляглядзе пакуль не відаць. А адкуль ім узяцца: дзе "кузня кадраў"? Навучальныя ўстановы? Так, вядома. Але сёння мы не атрымліваем адтуль "гатоўны прадукт" — эстраднага спевака, які можа адрозна выйсці на вялікую сцэну і скалануць залу з першага ж куплета. Таму менавіта конкурс у Маладзечне становіцца для моладзі вельмі важнай школай".

курс, многія яго ўдзельнікі з усіх ног рынуліся дахаты, да сваіх падручнікаў ды канспектаў. Так, супадзенне няўдалае, але... Як жа яго абмінуць?

Апаратура спяваць не ўмее

— Канцэрт-адкрыццё фестывалю ў Маладзечне — гэта своеасаблівая "дэманстрацыя сіл" нашага прафесійнага мастацтва. На айчыннай эстрадзе слова "прафесійны" наогул ужо прызабыта — складаецца ўражанне, быццам многім яго сэнс наогул няўцямыны. Таму вельмі важна нагадаць пра існаванне той высокай планкі, якая дае артысту маральнае права выходзіць на вялікую сцэну, а кампазітару — пісаць новыя песні.

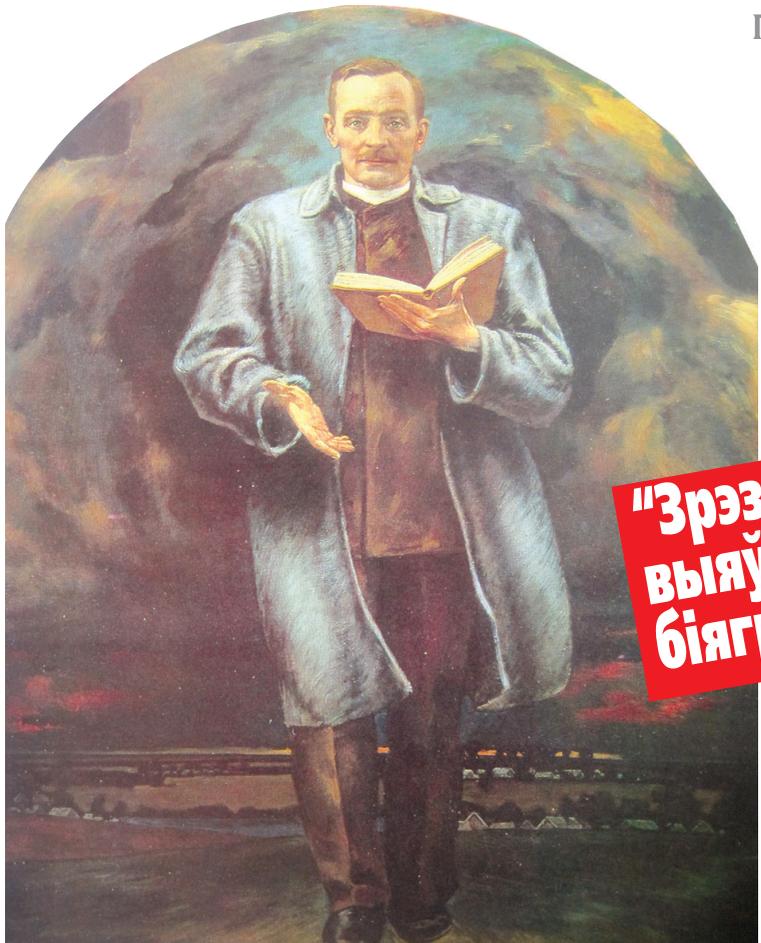
камп'ютарныя праграмы. Такіх "кампазітараў" у нас вельмі шмат. А вось новых песень, здатных папоўніць "залаты фонд" беларускай эстрады... З імі — акурат праблема, і я ведаю пра яе не па чутках. Сёння наш аркестр выраतोўвае прызабыта спадчына: знаходзім старыя шэдэўры, вяртаем іх да жыцця, робім новыя сучасныя аранжыроўкі — і яны гучаць, нібыта былі напісаны літаральна сёлета. Так, гэта вельмі важная справа, і, канешне ж, мы будзем яе працягваць. Але хацелася б як мага часцей уключаць у рэпертуар і новыя песні, напісаныя на новыя вершы. Выйсце з гэтай сітуацыі ўяўляецца мне вельмі простым. Трэба стварыць конкурс на напісанне новых эстрадных

тыя навінкі, што з'яўляюцца на эстрадных пляцоўках. Усе тыя песні, якія цяпер узнікаюць, — добрыя, кепскія — розныя... Адсочваць — і рабіць выбарку.

— На маім рабочым сталя ўжо ляжыць праект праграмы фестывалю на наступны год. Усіх сакрэтаў раскрываць не буду, але галоўную задуму — агучу: нам трэба адрадіць конкурс "Песня года". Калі гэтая імпрэза ўжо не праводзіцца ўзімку, яна можа цалкам упісацца ў кантэкст маладзечанскага фестывалю. Але ў такім выпадку першы этап акцыі павінен распачацца не пазней за 1 кастрычніка!

Таму, як бачыце, фестываль — гэта жывы арганізм, які пастаянна развіваецца. Але ж ніякіх радыкальных інавацый у нашых планах няма: яны могуць спарадзіць хіба бессэнсоўную валтузню. Гэта як у музычным творы. Уявіце: трубы распачалі партыю — і раптам заглухлі, саступішы месца скрыпцы; тая пайграла трэшчакі — і таксама знікла бясследна. А слухач недаўменна паціскае плячыма... Такі падыход — няправільны. Калі "трубы" з'явіліся, яны павінны сцвердзіць сябе ў дзеянні, непрыкметна адысці на другі план, саступішы месца іншым інструментам, але ўрэшце "ўваскрэснуць", каб абгрунтаваць сваё з'яўленне ва ўверцюры. Вось і канцэпцыя фестывалю падуладная агульным законам драматургіі. Інакш развіцця чакаць не выпадае...

**Занатаваў
Ілья СВІРЫН**

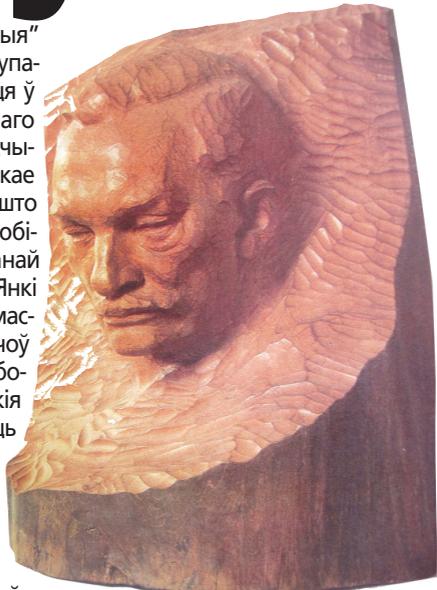
М.Савіцкі. "Янка Купала".

**"Зрэз"
выяўленчай
біяграфіі**

V.I.P.-мадэль: Янка Купала

У 50 — 80-я гады мінулага стагоддзя адбылося некалькі мастацкіх выставак, якія адлюстроўвалі жыццёвы і творчы шлях Песняра, знаёмлілі з яго сваякамі ды сябрамі, паказвалі мясціны, звязаныя з ягонай біяграфіяй. Як правіла, такія экспазіцыі прымяркоўваліся да гадавіны з дня нараджэння і смерці паэта. Пры жыцці Купалы прайшлі адно дзве выстаўкі (у 1935 і 1940 гг.) — кніжныя, але пасля вайны такіх выставак было шмат. А вось першая буйная мастацкая з'явілася толькі да 90-годдзя Песняра. Але самая вялікая, юбілейная, пад назвай "Песняры зямлі беларускай", прысвечаная 100-годдзю з дня нараджэння Янкі Купалы і Якуба Коласа, дэманстравалася восенню 1982-га.

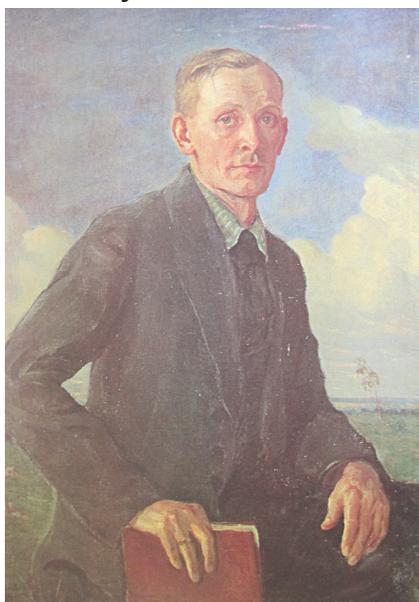
Тады 260 мастакоў прадставілі 450 твораў усіх відаў ды жанраў мастацтва, і лепшыя работы з той экспазіцыі ўвайшлі ў "залаты фонд" выяўленчай Купаліяны. Пасля гэтага тэматычны дыяпазон купалаўскай тэматыкі ў мастакоў як бы пры-

А.Бембель. "Янка Купала".

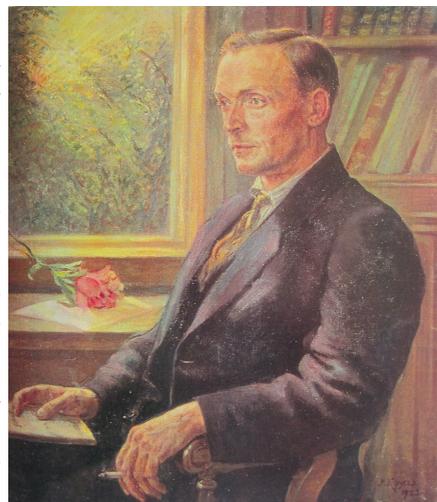
У.Мінейка. "Купалава песня".

Д.Полазаў. "Янка Купала".

пініўся. Нібыта ўсе "ключавыя" праблемы жыцця і творчасці Купалы для іх былі вычарпаны, хаця ў апошнія гады з'явілася шмат чаго новага ды цікавага для даследчыкаў яго біяграфіі. Таму і выклікае асабіста ў мяне нейкі сумнеў, што на бліжэйшай восеньскай юбілейнай выстаўцы, прысвечанай 130-годдзю з дня нараджэння Янкі Купалы і Якуба Коласа, нашы мастакі, відаць, не здзівяць глядачоў новымі шэдэўрамі ці хаця б больш-менш годнымі творамі, якія маглі б абнавіць ды ўпрыгожыць выяўленчы "вянок" Песняроў.

Мой папрок — найперш тым, ад каго залежыла падрыхтоўка такой выстаўкі. Чаму, напрыклад, не заключана з мастакамі ніводнай мэтавай дамовы, як гэта было заўсёды? Ча-су да вернісажу засталася зусім мала, але пакуль усё ціха... Што ж, Беларускаму саюзу мастакоў і Нацыянальнаму мастацкаму музею, відаць, зноў (у які раз!) давядзецца "папатрэсці" свае запаснікі, каб у такі юбілей не ўдарыць у гразь твараў і выйсці "на людзі" хаця б з годнай рэтраспекцыяй.

Я.Кругер. "Янка Купала".

А пакуль мы прапаноўваем чытачам "К" невялічкую частку той самай мастацкай рэтраспектыўнай Купаліяны, што пачыналася ў пачатку 1920-х гадоў жывапіснымі партрэтамі паэта. Іх малявалі з натуры мастакі Дзмітрый Полазаў і Якаў Кругер.

Барыс КРЭПАК

С.Грыневіч. Серыя "...".

І.Раманоўскі. "Янка Купала".

В.Шаранговіч. "Я адплаціў народу...".

А.Рыбкін. "Янка Купала".

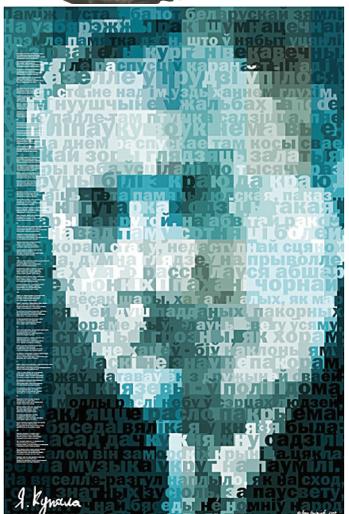
Л.Шчамялёў. "На ніве роднай (Якуб Колас, Янка Купала, Алаіза Пашкевіч (Цётка))".

А.Кашкурэвіч. "Ляўкі".

Р.Сітніца. "К лепшай долі, з вялікай надзеяй...".

А.Баранаў. Плакат да 120-годдзя Янкі Купалы.

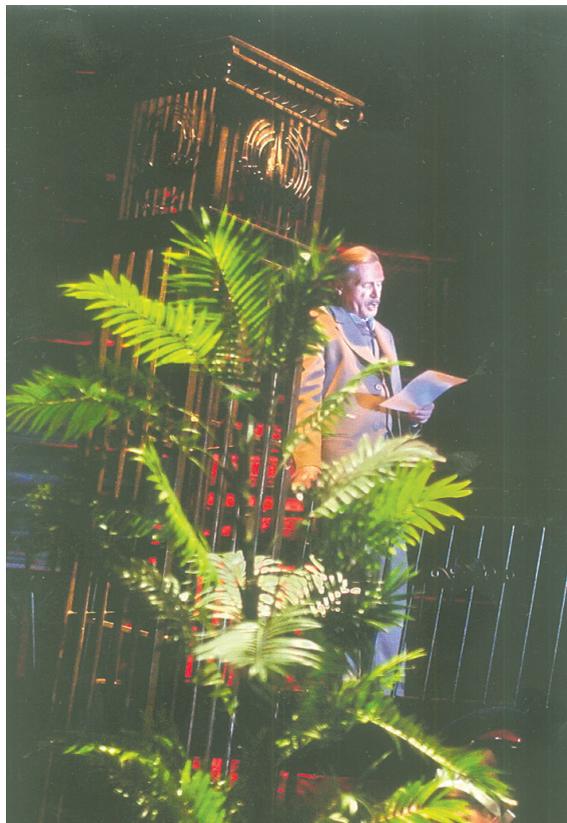
Я.Ціхановіч, І.Давідовіч. "Янка Купала і Змітрок Бядуля ў рэдакцыі газеты "Наша Ніва".

Зварот не толькі да творчасці, але і да самой асобы Янкі Купалы ў тэатры, які носіць яго імя, — справа знакавая. У колішнім спектаклі "Сны аб Беларусі", пастаўленым у Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы сённяшнім мастацкім кіраўніком ТЮГа Уладзімірам Савіцікім, занага паэта ўвасабляў заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь Аляксандр Падабед. А проста Янку, пакуль яшчэ юнака, — Міхаіл ЗУЙ, каго мы і распыталі пра "ўжыванне ў вобраз" Купалы:

— Ранняя творчасць Янкі Купалы — разнастайная. У цэнтры ягонага увагі апыналася сур'ёзная праблематыка: і ўласна сацыяльная, і нацыянальная. Яго верш "Мужык", які ведае, пэўна, кожны школьнік, — гэта сапраўдны крык душы, дзе ёсць усё: жудасны боль, горкая іронія, трагікамедыя, нават фантазмагорыя, памножаная на рэальныя "малюнкi з прыроды". Але мне (можа, яшчэ і ў сілу ўзросту) бліжэй іншы Купала — лірык, трапяткі і пранікнёны.

Рыхтуючы спектакль, я не толькі ўчытваўся ў купалаўскія радкі, але і намагаўся знайсці тое, што дапамагло б адчуць яго і як чалавека. Ведаецца, у гэтым дапамагаў і сам тэатр, і тое, што ўсе мы, можна сказаць, носім яго імя, і нават сам будынак: Купала ж тут бываў, і неаднойчы, тут ставілі яго творы, што мелі потым розны сцэнічны лёс.

Працаваць над спектаклем было вельмі цікава. І справа не столькі ўласна ў рэжысуры ці ў драматургічным матэрыяле, ці ў чым-небудзь яшчэ. Справа — найперш, у асобе ча-

Сталага паэта ўвасобіў Аляксандр Падабед.

СВОЙ ГОЛАС

Міхаіл Зуй у ролі маладога Янкі Купалы.

Янку Купалу ў Нацыянальным акадэмічным драматычным тэатры імя Якуба Коласа сыграў народны артыст краіны Пятро ЛАМАН. І хаця афіцыйна гэтая роля ў спектаклі "Сон на кургане" была пазначана як "Пясняр", на ўвазе меўся менавіта аўтар паэмы, паводле якой і быў пастаўлены спектакль.

— Гэтая роля, — расказаў Пятро Аляксандравіч, — для мяне вельмі дарагая. Рэжысёр Віталь Баркоўскі ставіў спектакль на Алеся Лабанка. Я ж увёўся ўжо пасля яго заўчаснай смерці... Наш тэатр ехаў на гастролі ў Мінск, і вельмі хацелі паказаць "Сон на кургане". Мне не давалася, зразумела, пагутарыць з Лабанком пра тое, што для яго было самым важным у гэтым вобразе. Адзначу, што ён добра ведаў практычна ўсю творчасць Купалы, і гэта, безумоўна, не магло яму не дапамагчы. Вобраз паэта вельмі блізка і мне самому. Яшчэ і таму, што я сам займаюся

лавека і паэта, дагэтуль не разгаданай. І ў творчасці, да якой вельмі карысна было дакрануцца наноў. У школе добрая палова з таго, што ён пісаў, папросту не ўспрымаецца.

І яшчэ. Мы звычайна разглядаем яго творчасць выключна ў рамках беларускай культуры. Але Купалу, думаю, трэба разглядаць у еўрапейскім кантэксце. Праз яго постаць таксама прасвечвае і Сярэбранае стагоддзе рускай паэзіі, і сімвалізм. А распрацоўкі беларускай літаратурнай мовы, складзеныя на аснове народнай гаворкі, — ці ж не адпавядаў гэты працэс больш шырокай з'яве, якая закранула многія краіны? Пра ўсё гэта і многае іншае думалася ў час працы над спектаклем "Сны аб Беларусі". Можа, такія разважанні ўзніклі яшчэ і таму, што мы не намагаліся абмежавацца адно вобразам Купалы. Хацелася выйсці на тое, што хвалюе кожнага. Фактычна, я іграў яшчэ і маладога паэта, які шукае свой голас.

Сталага Купалу ў тым спектаклі ўвасабляў Аляксандр Падабед. Ён вельмі дапамагаў мне, бо я павінен быў хаця б неяк арыентавацца на вобраз свайго героя "ў будучыні". І гэты дадатковы ход у драматургіі надаваў спектаклю адметнасць. Але ж ён патрабаваў і асаблівага пачуцця ансамбля, умення каардынаваць свае дзеянні быццам з часовай адлегласці і іншымі вачыма. З Аляксандрам Станіслававічам мы маглі нават не гаварыць і, тым больш, не абмяркоўваць кожную дробязь, бо гэта быў той узровень прафесійных стасункаў ды ўзаемаразумення, калі ўсе прыходзілі да згоды з паўслова, паўжэста, паўпазіркі. Мы ў поўным сэнсе слова рэзаніравалі паміж сабой, і гэта, пэўна, дадала вобразу Купалы той аб'ёмнасці, да якой мы і імкнуліся...

Занатавала Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Андрэя СПРЫНЧАНА

"Сон..." у сістэме каардынат

літаратурнай творчасцю. У працы над вобразам Купалы я зыходзіў, ізноў-такі, з яго творчасці. І падсумоўваючы зробленае паэтам, дадаткова пераконваўся, наколькі Купала сучасны — сёння і заўсёды. Ягоная творчасць навучае, найперш, таму, што прыйсці да агульначалавечых каштоўнасцей можна толькі праз нацыянальнае. Любое мастацтва, як і жыццё, — гэта сістэма каардынат, дзе па вертыкалі — мінулае і будучае, а па гарызанталі — я і людзі вакол мяне. Ісціна, як пры паводзе графіка, — на скрыжаванні паказчыкаў па гэтых дзвюх восях...

Янка Купала заўсёды выказваў нацыянальныя пачуцці. І менавіта таму яго творчасць стала агульным здабыткам. Ну а наш спектакль... Я звычайна кажу так. Помнікі Янку Купалу ўсталяваны ў Мінску, Маскве і Нью-Ёрку. Чуў, што ў хуткім часе помнікі Пясняру з'явяцца ў Кіеве ды Варшаве. А ўжо колькі вуліц у яго гонар названа — не толькі, дарэчы, у нашых беларускіх гарадах, але і ў шматлікіх расійскіх, украінскіх!.. Помнік жа Янку Купалу ў Віцебску — гэта спектакль "Сон на кургане" нашага тэатра...

Н.Б.

Забыты рарытэт

Як данесці "...Дар" ад "Пясняроў" да слухача?

Творчасць "Пясняроў" і Уладзіміра Мулявіна вывучана ўжо, здаецца, ўдоўж і ўпоперак. Ды сярод іх праграм, асобных песень яшчэ шмат тых прызабытых твораў, якія маглі б упрыгожыць сучасны нацыянальны рэпертуар. Адна з такіх перлін (а дакладней, перлінавых караляў, дзе на нізку сабраны 12 кампазіцый) — праграма "Я нясу вам дар" паводле твораў Янкі Купалы.

У яе аснову быў пакладзены вальс Янкі Купалы "Я не паэта...", напісаны, паводле даведніка "Кампазітары Беларусі", у 1981 годзе. Але, як узгадваюць колішнія "пясняроўцы", праграма была дапоўнена і іншымі песнямі.

— На жаль, — кажа заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь Валерый Дайнэка, — мы яе так і не запісалі для пласцінкі ці для радыё. Тады пра гэта не думалася. Увогуле, не магу сказаць, што стаўленне да гэтай пра-

грамы было нейкім асаблівым, як прыкладам, да тых жа рок-операў. Нават такая дэталь: частка песень была на беларускай мове, частка — у перакладах на рускую. Касцюмаў для той праграмы мы не шылі, інсцэніроўкі не рабілі. Праўда, некаторыя нумары пазней зведалі тэатралізацыю. Здымалася нейкая праграма ў цырку (Фільм Уладзіміра Арлова "А таксама цырк". — Н.Б.), і туды ўключылі некалькі нашых нумароў. Памятаю, мы спявалі там "Марысю" — у народных касцюмах. Там жа гучала "І як тут не смяцца!".

Ды ўсё ж з праграмай "Я нясу вам дар" мы шмат папаездзілі — як заўсёды, па ўсім Саюзе. І паўсюль яна ўспрымалася на ўра. Праграма была прымеркавана да вельмі "круглай" даты — 100-годдзя з дня нараджэння паэта. Раней, да "менш юбілейнай" гадавіны, мы рыхтавалі "Песню пра долю", і яна ўяўлялася нам куды больш значнай работай: там жа не проста цыкл песень, а свая драматургія, цэлы спектакль! Але ў той час публіка пастаянна прагнула новага, і мы ледзь

Уладзімір Мулявін выконвае ролю Янкі Купалы ў рок-опера "Песня пра долю". Фота Юрыя ІВАНОВА (друкуецца ўпершыню)

Янка Купала і яго эпоха, ягоны Вобраз, які з'яўляецца сумай шматлікіх складнікаў, у тым ліку і аблічча паэта... Каб прааналізаваць ці нават пафантазіраваць на гэты конт, карэспандэнт "К" звярнуўся да Юрыя САЛАМОНАВА — мастака-пастаноўшчыка спектакля "Янка Купала. Кругі раю", увасобленага на сцэне Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі. Да размовы далучылася і аўтар, рэжысёр пастаноўкі Святлана НАВУМЕНКА.

— Натуральна, творчая задача перада мною была пастаўлена складаная, — кажа карэспандэнт "К" Юрый Саламонаў, — стварыць аблічча Паэта, Пясняра — не дакладную копію асобы Купалы, а збіральны вобраз. Каб, адчуваючы гэтую павязь з класікам, глядач разумее, што гаворка ўсё ж ідзе пра вечнае...

Юрый адкрывае ноўтбук і паказвае фотаздымкі Янкі Купалы.

— Але для стварэння гэтай стылізацыі, вядома, было прапеджана і праштудзіравана шмат матэрыялу, — працягвае ён. — Савецкія часы, дарэвалюцыйны перыяд... Да прыкладу, мы адшукалі такі

цікавы факт: да рэвалюцыі Купала любіў апранацца ў светлае...

Юрый каменціруе хрэстаматычны фотаздымак маладога Купалы, дзе той — у цёмным касцюме і ў гальштукі ў гаршак:

— Чаму ён тут у цёмным? Хацеў бы сказаць, што гэты здымак — выключэнне, аднак выкажу меркаванне: паэт апрануўся такім чынам спецыяльна для фотарэпартажа, для якога, вядома, пажадана, каб чалавек, каго здымаюць, быў у цёмным... Наогул, Янка Купала, безумоўна, быў чалавекам з густам. Не фразант — я не люблю гэтае слова: мне адразу бачыцца гэты "нэпаўскі" стыль і касцюм у палоску. Купала апранаўся ярка, але ведаў межы. Ведаецца, ён апранаўся як чалавек, каму не трэба штосьці даказваць, адчуванне стылю якога проста ў "крыві"...

Размова робіць ухліп у бок радаводу Паэта.

— Нагадаю, што ў сям'і быў і найцікавейшы герб, галоўным элементам якога была жалезная нага, — распавядае Юрый Саламонаў. — Калісьці даўні продка Купалы, каб выратаваць караля, ахвяраваў уласнай канечнасцю. Як сімвал адданаці яе выяву і змясцілі на родавым гербе. Але Дамініку Ануфрыевічу Лудзвічу, бацьку класіка, так і не ўдалося дачакацца вяртання сямейнага знака...

Увогуле, прасочваючы аблічча народнага паэта па ягоных фотаздымках, можна заўважыць не толькі